*Тұлғааралық қақтығыстар

Орындаған: Қомшабай А.С.
Тексерген: Тасжарғанов С.И.

* **Тұлғааралық қақтығыс** ***екі немесе оданда көп адамдардың арасында болуы мүмкін,және өздерінің қатынасын тікелей бетпе-бет шешеді.***

* Тұлғааралық қақтығыста әрбір жақ өз көзқарасын басқа біреуді көндіруге,
* өзінің дұрыстығын дәлелдеуге тырысады және қарама-қарсы жақты бағыттауы,,кінәлауы,төмендеткісі келуі мүмкін.

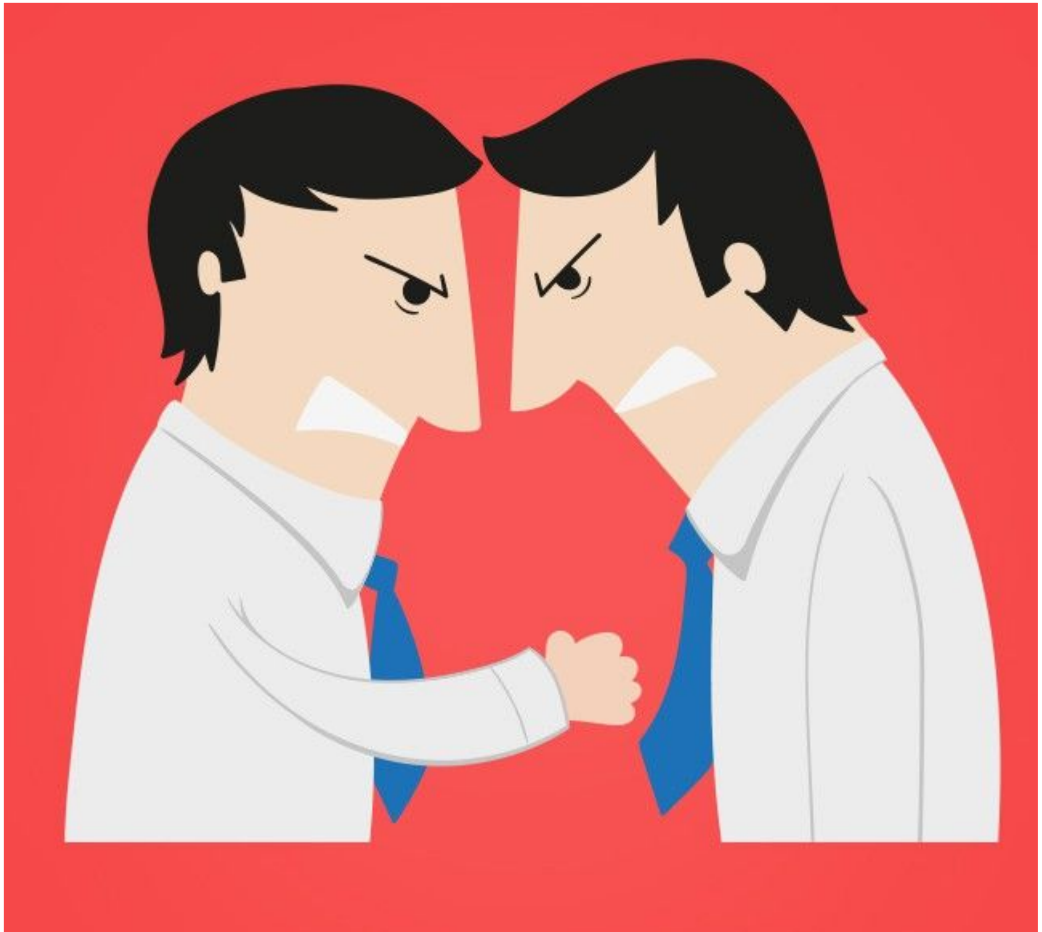

Қақтығыс толығымен шешілу үшін қақтығысушы екі жақта қақтығыстың пайда болу себептерін толық түсінуі керек. Егер қақтығыс біржақтың жеңілуімен шешілсе, онда ол уақытша және қақтығытың қайта туындау қаупі жағымды дағдайда болады.

* Тұлғааралық қақтығыстардың қызметі **конструктивті** және **деструктивті** болады.

Конструктивті қызметке:

1.Танымдық (қақтығыс жағымсыз қарым-қатынастың белгісі ретінде)

2.даму қызметі(қақтығыс,оның қатысушыларының дамуы мен қарым-қатынастарды жетілдіру негізі ретінд)

3.Құрал-саймандық (қақтығыс қарама-қайшылықты шешу құралы ретінде)

4.Қайта құру қызметі(қақтығыс қарым-қатынасқа кедергі келтіретін факторларды жояды)

* Қақтығыстық **деструктивті** қызметтері байланысты:

1.Ортақ іс-әрекеттің бұзылуымен қарым-қатынастардың нашарлауы немесе тіпті жойылуы

2.Қатысушылардың негативті сезімдері

3.Әрі қарай байланысқа түсу деңгейінің төмендігі

* Қақтығыстың пайда болуына және олардың шешілу кезеңінде негізінен әсер ететін фактор **адамдар тегінің өзгешелігі.**
* *Мұны қақтығыстың алдын алғанда немесе шешу кезеңінде ескеру керек.*
* **О.Крегер , Дж.М.Тьюсон** *адамдардың мінездерінің әртүрлігі олардың қарым қатынастарының негізінде жатыр және оны ескермей бірде бір жанжалды шешу мүмкін емес.*
* **«Біздің ойымызша, тұлғааралық айырмашылықтарды ескермейтін әрбір қақтығысты шешуге бағытталған модель нәтижесіз аяқталады»,-деп көрсетті.**

* Тұлғаны зерттеу концепцияларының мәртебелерінің бірі – **К.Роджерстің *«Мен – концепциясы»*** адамның өзі туралы ойлары жүйесін ұсынады. *Ол өзін-өзі таныту процесі кезінде және өзінің іс-әрекеттерінің, уайымдарын, ойларын талдау барысында қалыптасады. Осы процесте өзін-өзі аныңқтау жүреді,қоршаған ортаға өзінің орнын көрсетеді*

* ***«Мен-концепциясы» адамның ішкі дүниесі,болғысы келетін өзіндік идеал. Адамның өзін бағалауы,өзіндік артықшылық деңгейі болады. Бұл процесс мен-концепциясын құру – қоғамаға бейіңмделген жастық кезден,өз тәжірибелерін біреуге берген кездегі ересек жастарда өмір бойы болады.***

* «Мен-концепциясында» тұлғааралық қарым-қатынаста адаvдар қалыптасқан жағдайда әрқашан накты, объективті іс-әрекеттер жасамайды.
* Адамдар өздерін нақты бағалағанда адамдар қоршаған ортамен әрқашан қиыншылық туындайды.
* Ешкім өзіне менсінбей, жақтырмай қарағанды ұнатпайды. Ол әрқашан негативті мінез-құлықты тудырады
* Өздерін жоғары бағалайтын адамдар потенциалды қақтығысты болады ,ол өзінің төмен бағалайтын адамдар көптеген сәтсіздіктерге душар болады да,басқалармен салыстырғанда онда өзін-өзі кемсіту комплексі қалыптасады.

* Адам жанжалдыы жағдайға тап болған кезде мәселені өзі тиімді түрде шешу үшін, мінез-құлықтың бір стилін таңдауы қажет.
* Психологтар жанжалды жағдайдағы мінез-құлықтың 5 түрін көрсетеді: 1.Ыңғайлану, бейімдеу;
* 2.Компромисс;
* 3.Қызметтік;
* 4.Жанжалды елемеу;
* 5.Бақталастық,бәсекелестік.

* 1. Бейімделу мынандай жағдайларда тиімді:
* . біреуге жол бере тұра, өзіңіздің ештеңе жоғалтпайтыныңызды білгенде;
* · қалыптасқан жағдайды жұмсарту керек кезде;
* · шығатын қорытындының өзіңізден гөрі басқа тұлғаға қажеттігін түсінде;
* · шындық сіздің жағыңызда болмағанда.

* 2.Компромисс – бұл өзіңіз бен екінші тұлғаның қажеттіліктері ескерілгенде болады.
* · екі жақтында билігі тең және олардың белгілі бір мақсатқа жетудегі өзара ортақ шешім қабылдауы;
* · уақытша немесе тез арада шешім шығаруда;
* · басқа амалдар тиімсіз болғанда;
* · өзара қатынасты сақтап қалу үшін ымыраға келу.

* 3.Бәсекелстік,бақталастық– жылдам шешім қабылдауды және өзндік жол таңдауды қажет етеді. Қазақстандық тәжірибе үшін –бәсекеелестік түсінігі жаңа құбылыс болды.
* сол ережелер бұзылған жағдайда,қатты жағжайжағы қатал жағдайдағы қақтығыс пайда болады. Бәсекелестік-қақтығысты жағдай ұзақ және қысымды болатын болса, үлкен қақтығысқа ұласады.
* Ол мынадай жағдайда пайдалы: конфликтіден кету өте қажет еткенде; өзіңіздің беделіңіз жоғары және билігіңіз болғанда өте қиын тұғырыққа тап болғанда; ешқандай амал- тәсіл болмағанда.

* 4.Жанжалды елемеу мынандай жағдайларда тиімді:

* Жанжалды елемеу- қозғалған мәселенің сіз үшін маңызды емес кезінде;

* · өзіңіздің кінәлі немесе кінәсіз екеніңізді түсінгенде;

* · әлсіз әріптесіңізбен сөйлескенде;

* · белгілі бір шешім тапқыңыз келіп тұрады, дегенмен таба алмаған жағдайда;

* 5.Одақтасу немесе бірігу (қызметтестік) мынандай сәттерде тиімді:

* · мәселенің шешілуінің екі жаққа да өте қажет болғанда;

* · өзара өте тығыз қарым – қатынста болсаңыз;

* · мәселені шешуге уақытыңыз болғанда;

* · екі жақтың билігі болғанда.

* Назарларыңызға рахмет!